

הרב אהרן קוטלר זצ"ל

יום פטירתו ב' בכסלו

נולד בשנת תרנ"ב, לאביו ר' שניאור, למד בישיבת "כנסת ישראל" בסלובודקה והפליא בהתמדתו, בתפיסתו המהירה ובהריפתו. בשנת תרע"א, הגיע לסלוצק והמשיך שם בלימודיו. כבר אז, בהיותו בן 19 שנה, שימש גם כמלמד. לפני פרוץ מלחמת העולם הראשונה בשנת תרע"ד, נשא לאשה את בתו של רבי איסר זלמן מלצר. מאז התחיל להשתתף בהנהלת הישיבה וגם בשיעורים, למרות גילו הצעיר - 22 שנה. מ-תרע"ז היה מגיד שיעורים בקביעות. הוא עזר גם לחותנו - רבה של סלוצק, בהנהלת העדה, בבעיות הקהילה, והצליח בעסקנותו הציבורית. בימי המהפכה הקומוניסטית, סבלה הישיבה מפגעי הומו, ואחרי כן ממסדתם העוינת של היבסקים (המטורה החשאית הרוסית). בראשותו של רבי אהרן, עזב חלק ניכר מן התלמידים את סלוצק ועבר לקלצק על יד גבול רוסיה, שמה חודשה הישיבה ב-תרפ"א. בתקופת קלצק הגיעה הישיבה לשיאה, בכמות ובאיכות. הישיבה התפתחה מהר והייתה למרכז התורה, מן הגדולים בפולין. בתקופת הפריחה של הישיבות בפולין, הייתה שנייה במספר תלמידיה לישיבת מיר. שיטת הלימוד, הייתה מקורית ומיוחדת. כשנתים, תרפ"ג-תרפ"ה, כיהן בתור ריש מתיבתא, לצד חותנו רבי איסר זלמן מלצר שהגיע באותה שנה, תרפ"ג, מרוסיה ושהו שם עד שעלה בשנת תרפ"ה לארץ ישראל.

כדי להקל על מצבה הכספי של הישיבה, ביקר רבי אהרן ב-תרצ"ג באנגליה, וב-תרצ"ו בארה"ב, שם שהה 11 חדשים. מלבד במגניב, עסק אז רבי אהרן גם בעניינים רוחניים. מתוך תחושת אחריות ציבורית, התעניין אז במצב לימוד התורה בישיבות המנטות, שהתקיימו אז באמריקה. הוא טיכס עצה יחד עם הרב שרגא מייבל מנדלוביץ, מנהלה של ישיבת "תורה ודעת" בברוקלין, נ.י. והציע לו לייסד מעין "כולל" או "בית מדרש עליון", רחוק משאון העיר, בעיירה קטנה. המוסד היה צריך לשים לבג עניו, עזב חלק רבנים, אלא גדולי תורה מפי התלמידים המצוינים ביותר של ישיבות אחרות. על אלה היה להקדיש את כל עשותיהם ומרצם ללימוד התורה, ותורה בלבד. הסכומים שאסף בארה"ב, ביססו את קיומה של הישיבה, ואיפשרו את התפתחותה והגדלת מספר תלמידיה. רבי אהרן היה הכוח המושך לישיבה. לשיעוריו יצאו מוניטין בכל המדינה.

יחד עם זה, עסק בעבודה ציבורית, השתתף ביסוד "ועד הישיבות" בוויילנה בשנת 1925, ועבד בצוותא עם ה"חפץ חיים", רבי חיים עזר גרודזנסקי ורבי אלחנן ווסרמן בכל ענייני הכללה, בייחוד ב"אגודת ישראל", בה תפס מקום בראש כמועצת גדולי התורה. השתתף בכנסיות גדולות של האגודה ובועידות ארציות של הסתדרות זו בפולין. לעתים קרובות, ביקר בורשה להתייעצויות שונות בעניינים שוטפים. רבי אהרן הוכיח תמיד, עוד בסלוצק, ערנות לענייני הכלל ההתייענות בכל המתרחש בעולם היהודי. מרצו והתמסרותו היוצאים מן הכלל באו לידי ביטוי במיוחד בשנות השואה. במלחמת העולם השנייה, יזם רבי אהרן פעולות הצלה וכן היה פעיל ב"ועד הצלה" על ידי אגודת הרבנים בארה"ב וקנדה. הוא נמנה עם הקבוצה שנמלטה מאירופה לסין, שם שהה בתקופת מלחמת העולם השנייה. רבי אהרן קוטלר הגיע לארה"ב באפריל 1941, ומיד התחיל בעבודת עזרה לתלמידיו שהיו מפורזים בארצות וחלקי תבל שונים, מסאמארקאנד באוובקיסטאן עד שנחאי בסין וטורן - בירת פרס. הוא הרחיב את הפעלה של "ועד הצלה", והקדיש את בני התורה בארצות שונות, שהיו זקוקים לעזרה והצלה. הרב קוטלר נפטר בשנת תשכ"ג.

לקוראינו: מאמרים המופיעים ללא ציון שם הכותב, נכתבו על ידי חברי המערכת

חברי המערכת: הרב אברהם פוס, משה רוס, נפתלי יערי, יהודה מליק
העריכה בסיוע אברכי כולל י"ד ברומן ללימודי תורה ודעת, בית שפירא, רחובות
טלפון: 08-9412048
אתרם באינטרנט: www.pirsuma.com/siach
הדפסה: דפוס שגור, רחובות טל. 08-9475106

שיחה

בניית שבת
4:20

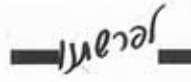
יציאת שבת
5:20

מיכאל יצחק מליק ואברהם פלדמן הי"ד

פרישת תולדות, כסלו תשע"ו

שנה שלושים ושבע, גליון מס' 6

גליון זה יוצא לאור בחסות עיריית רחובות, האגף למוסדות העירייה, המהלקה לתרבות תורנית

השמעת המעשה

כשנשאל יעקב על ידי רבקה, ליטול את הברכות ברמייה מיצחק, חשש יעקב: "אולי יִמְשְׁנֵי אבי והייתי בעיניו כַּמְתַעֲתֵץ" (כו, יב), וייסד לנו אדוננו הגר"א "יקול אליהו" - בראשית, קטע כב, שבלשון הקודש חלוק הביטוי "אלא" מהביטוי "פן", שבעוד האחרון מבטא את הרצון שהדבר לא יתממש, כדוגמת "פן יִפְתָּה לבבכם" (דברים יא, טז), "פן יהיה דבר עם לבבך בְּלִיעָל" (שם טו, ט) ועוד רבים, הלשון "אלא" מבטאת את הרצון שהדבר יתממש ויתקיים "אולי יש חֲמִשִּׁים צְדִיקִים בתוך העיר" (בראשית יח, כד), "אולי יִשָּׂא פִנִּי" (שם לב, כא), ולדבריו, נמצא בדברי יעקב "אולי יִמְשְׁנֵי אבי" - שאיפה כמוסה, שהתרמית תתגלה ולא יוצר להישאר בשיקרו. ויש לתמוה על יעקב, שאינו פֶּשֶׁשׁ לקיים בשמחה ובזריזות את מצוות אמו הנביאה (וכמבואר במדרש (בראשית רבה סה, יא), שהלך יעקב "אנוס כפוף ובוכה")!

ואף בעומדו לפני אביו יצחק ומציג את עצמו - "אנכי עֶשָׂו בְּכָרְךָ" (כו, יט) פירשו את דבריו (יעוין ברש"י שם): "אני הוא (יעקב) המביא לך, יִעֶשָׂו הוא בכורך" והתמיהה נגלית, כלום עתה אין בכך משום רמייה וגניבת דעת? הרי יצחק בטוח ויעמד לפניו, ויעקב חושש לדבריו שאכן כן הוא, ומה תועלת יש ליעקב בכך שיש אמתלא בדבריו, והלא השקר נקבע לפי הבנת השומע, ויצחק הבין הימנו שאין הוא יעקב אלא עשו!!

היסוד בדבר זה, נמצא בפרשת ראה. לאחר תיאור העונש הנורא שיש לבצע באנשי עיר הנדחת, מבטיחה לנו התורה: "ונתן לך רחמים (רחמך) והרַחֵם" (דברים יג, יח) ומסביר ה"אור החיים" הקדוש: "כוננת מאמר זה כאן, לפי שצָנָה על עיר הנדחת שיהרגו כל העיר לפי חרב וכי מעשה זה יוליד טבע האכזריות בלב האדם. כמו שספרו לנו הישמעאלים כת הרוצחים במאמר המלך, כי יש להם חשק גדול בשעה שהורגים אדם ונכרתה מהם שורש הרחמים והיו לאכזר וכי לזאת אמר להם הבטחה שיתן להם ח' רחמים, הגם שהטבע יוליד בהם האכזריות, מקור הרחמים ישפיע בהם כח הרחמים מחדש, לבטל כח האכזריות שנולד בהם מכח המעשה".

כלומר, אף מעשה מצווה, כאשר הפעולה המבוצעת היא אכזרית, יכולה היא לגרום להשחתת מידות הנפש, וצריכים אנו לברכה מיוחדת של "ונתן לך רחמים". המטרה המקודשת מרשה לפעמים להשתמש באמצעים שיליים, אך אין הוא מקדשת את האמצעים ועליו להלחם בהשמעת השלילית. לאחר זאת, מובנת התנהגותו של יעקב, שאף שמוכרח הוא לשקר, עדיין חושש הוא להשמעת המעשה על נפשו ולפיכך חפץ היה אילו תרמיתו תתגלה, ואף שמשקר, רוצה הוא לפחות כלפי עצמו לפרש את דבריו בפירוש אמיתי. על ידי פירוש זה, שואף הוא, להקטין עד כמה שאפשר את הפגיעה בנפשו, 'הי' הצילה נפשי משפת שקר, מלשון רַמְיָה' (תהלים קכ, ב).

הרב אברהם פוס

גליון זה מוקדש על ידי הרב אברהם פוס ודעייתו שיחיו
לע"נ הסב, הרה"ח ר' יהודה י"ר מאיר פוס זצ"ל, נלב"ע ב' בכסלו תשל"ג
תנצב"ה

מדוע פועלת רבקה בערמה?

זו שאלה קשה, כי איננו מצפים מצדיקה להתנהג כמו אחיה, לבן. וכן, למה היא לא פנתה ישירות ליצחק, כמו שעשתה שרה בקשר לשימשאלו?

יש אומרים, שהיא פעלה בתואם לבואה שקיבלה בחינתה הרה: "יורב יעבד עזרי" (כה, כג), והנה יצחק עלול להכשיל את המחלק. אם כן, אדרבא: למה לא אמרה זאת מפורשות ליצחק! ומעצם, למה לא סיפרה לו זאת, עוד בזמן שקיבלה נבואה זו? מסביר הרמב"ן: "ונראה, שלא הגידה לו רבקה משום הנבואה אשר אמר ה' לה... כי אין היה יצחק עבר את מי ה', והיא לא תצלח". כלומר, אילו ידע זאת, אכן לא היה רוצה לברך את יעקב, כי זה גדר רגון ה'. "יהנה מתחלה לא הגידה לו (מהסיבות שהלכתי). א. דרך מוסר וצניעות: כי יתלך לדרוש את ה' - שהלכה בלא רשות יצחק". כלומר, לא מיטע לה גלגלת לו ענה, שהיא לא בקישה או את רשותו לדרוש נביא, גבר זה. לכן, עתה היה מעריפה "ילסובי" אותו (ראו, מה הבושה יכולה לגרום...). ב. "שאמרה: אין אנכי צריכה להגיד נבואה לבניא, כי הוא גדול מן המגיד ליי. כלומר, והיא יצחק עצמו קיבל נבואה זו, כי הוא נביא גדול מחנבאי אלו הלה. עתה מסותר לה, שיצחק לא ידע, כי לו ידע - היה פועל אחרת. או למה לא אמרה לו עכשיו מסביר הרמב"ן:

יעשה לא רצתה לאמר לו כי הוגד לי מאת ה' טרם לדתי, כי אמרה: באהבתי אותו (את יעקב), ולא יברך (את) יעקב, ויניח החל בדי שמים (ולא יברך אף אחד). והיא ידעה, כי בסיבת זה יתברך יעקב ממי כלב שלם ומש המצני'. כלומר, היא רצתה, שבכל מקרה יעקב יברך כלב שלם, וזה אפשרי רק אם יצחק יתשוב, שהוא מברך את יעקב, ולכן "יהתרגיל". ג. יאו: הן קצות מאת ה' (שאין אני יודעים אותך), כדי שיתברך יעקב וגם יעקב בברכת החרב. ולו לבדו נתקנו עלילותי, ואין אנו מבנים את כל מנהגיה ה'.

הנצי"ב בדבריו לפסוק "ותימול מעל הגמל..." (כד, סד) מסביר: "משוב פחד ובושה, כמו (כאילה) מבינה, שאינה ראויה להיות לו לאישה. ומאז והלאה קבע בליבה פחד ממנו, ולא הייתה (ביחסים) עם יצחק, כמו שרה עם אברהם", שאמרת לו מה שחשבת. ולמה סיפר לו על נפילת רבקה? אומר הנצי"ב, כדי שבנין למה היא רימתה את בעלה, כי לא היה לה אומץ להסביר ליצחק שהוא טועה.

מנחם אדלשטיין

שיח בחסידות

אהבת יצחק לעקב

אהבתי של יצחק לעקב? י"כ ציד בפיו, על מני עקב - האיש התם ויטב האוחלים, ממוהיין. מדוע בחר יצחק בכך?

רבי יעקב יוסף כ"ץ מפתחת מקשה, שהור על יצחק שרתה רוח הקודש ובטח ידע מיהו יעקב "האמתית" וטף על כך, מדוע התנה יצחק את תינת הברכה לעשו בקבלת מאכל? "יש לתמוה על יצחק אבניו, וכי לא ידע על ידי רוח הקודש ששרה עליו תמיד, מעשה יעקב הרעים, ואך אהב את הרשע ושנא את יעקב הנדיק - מדקאמר יורבקה אהבת את יעקב (כה, כח), משמע, אבל לא יצחק. ועוד, בענין הברכות של יעקב, אמר לו יצחק שיעשה לו יעקב מטעמים ואו יברך אותו, מה ענין אכילה לקבל הברכות? על ידי זה!"

ותירונו: "לבוה ויבן פסוק (תנ"ך) יצחק את עשו, רצה לקרב אנשו עשוי מצד י"כ ציד בפיו, והיינו, על ידי שהי משמשיך אותו בעסק פרנסתו, ווי"ש י"כ ציד בפיו, ונעשה החומר צורה, ויש מקום לאהוב ולתכרס ב' החבונות יחד. משא"כ כשהם חבש חבש נגדיות, חומר צורה, כמ"ש רבי משה אלשיך בביתר א"ר: פסוק ברייתו היתה אותו החיים והשלום, כי על ידי שיעשה החומר צורה הוא חיים של שלום וכו', נעושי' י"בן פורת יוסף".

רבי זוב מר מטעוריס טוען, כי בעשו היו ניצויות קדושה, אך עשו בחר להשאיר אותם בפי' - המסתכל את הגדולים החיננים ולא רצה להכיל על גדויו הממסים: "י"כ ציד בפיו - ידוע, שגם בעשו היו כמה ניצויות שריאנו מהם אחר כך רבי משה ארי ורבי יעקבא וסמוליה ואבטליון ושאר גוים, אך עשו היה כובש כל ניצויות הקדושות בפיו וירא להורידם לגומו, מן תכמת ותשיבתו לטובת. והוה

י"כ ציד בפיו, רצה לומר, כיון שהיו בו בשביה ממש, היו רק בפיו לא במנימות הגוף (יחודת המגיד, ותלדות).

כרם, רבי זדוק חתן סובלין טוען, כי דוקא "יחודי בפיו" - עשו נרם ליצחק לחשב, שחשיפת הצדדים החיננים על ידי עשו, הוא ההוכחה כי ניתן להפוך את הסממנים החיננים לרצונות עמוקים והאמתיים ובכך לקרבו: "רצה לומר, שהוא ידע זה דצידו רבי בפיו ולבו כל עמו כלל ומכל מקום, ממנו זה האהבו, כי הרעיש בזה שהוא הסתכל על מלתו שסמטו נמשך הורשך הנמשך דמשיך אמני בריין ויוכל להתחפר לטוב מאד שיכולתה סתרו יתברך שבתוך חושך זה, ועל כן אהבו, שאהבתה זה שיתקרב אליו בחתקרות - גירום בזה שישבו לו למקורו שהוא מקור הקדושה וזה על ידי שציד בפיו, שהוא שרוב על פי מים להתדמות למים ולמראית עין לטובי" (נייטור קדושים, אות ז).

היכולת להפוך סממנים חיננים ולא ראיים לנעימים מוחמים וטובים, מצד חשבון, כמו שמעיש דבריו של רבי יחזקאל פנח המסביר, כי בפא ניתן להפיק גבורת חסידים ולהפוך דר לטוב. "וְיָצָק יצחק את יעקב ב' ציית בפיו, ומלת 'בפיו מורה, כי יש במשך שמים בפניו: ב' עינים, ב' אוזניים, ב' קנפי ואף, אבל המה אהבו, שהינים הם חסד חסד ונבונה, אבל בפא מייחד מניחם ומחזיק הברכות בחסידים, והרו כי ציד בפיו ללכלל בקדושה" (מהארה יחזקאל, ותלדות).

על כן מובן, מדוע אהב יצחק את עשו, "י"כ ציד בפיו" - כלומר, יצחק חשב שעשו יוכל להפיק חסידים בגבורת דרך פיו.

על אף שיכל כל הנעימ למדרגות נבונות באמונה, כיוון שכונתו הייתה שלא לשם שמים, מאד בסקפוטיו ולא זכה לכבוד השלם הבא, כמו שמעיש דבריו רבי שלמה מוואקאל, האומר, כי אמיל הברכות הנשמיות שהיו יכולת להינתן לעשו - ניתנו ליעקב: "העניין שרצה יצחק לברך את עשו, כי יצחק ידע שיעקב צדיק עשוי רשע ורצה לברך את עשו בשמחה ויעקב רחוק מברכותיו, והנה מסבב כל להשיבות רצה שיעקב גם כן הנשמיות, כי השלם היה גורך שלם הבאי" (נייטור צדיק, ותלדות).

הרב אבי שיח

"חנוד לנער"

שייתמום פלשתיים! כלומר, הבראות / אנשים חורו לסורם לא בגלל עצמם אלא בגלל הפלישתים. אם אכן כך, מה בא הסיפור ללמדנו?

אלא, שאצל האבות זהו קו מנחה. בפרשת נירא קראנו על דרישתה של שרה (כא, ז): "יָרֵשׁ הָאָרֶץ הַזֹּאת נָאֵת בְּנֵי, כי לא יֵרֵשׁ בְּנֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת עִם בְּנֵי עַם יִצְחָק" ותגובתו של אברהם (שם, יא): "וַיֵּרֶד הַדָּבָר קֹדֶם בְּצִיּוֹן אֲבָרָהָם, על אודת בְּנֵי, אף אצל יצחק את מוצאיהם בפרשתנו (כח, כח): "וְיָצָק יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב בְּכִי, וְיִרְעָק אֶת יַעֲקֹב: אומר המדרש (מדרש אגדה, כה, ד) 'דיה כי צידי': 'היה שואל לאביו: היאך מעשירין את המלח ואת התבון והיה יצחק אהבו, סברו בו שהוא מחמיר במצוות, והוא לא היה שואל אלה ליתם את אביו'. וכי לא ראה יצחק את מעשי יעקב? וכי לא ראה אברהם, בדיקו כמו שרה את מעשי שימשאלו! אלא, סבורים היו שיעהם כאב כבנו, עדיף שיהיו אלה בצל קורתיו ואל יצאו לתרבות רעה."

כיוצא בזה אומר יצחק: אלה שגירם אבי, משפטר אבי מן העולם - לא היה להם מדרין ומנהיג, אקף אני אותם תחת כנפי ואשמיע עליהם בדרך.

נפתלי יערי

"וַיִּשָּׂב יִצְחָק וַיַּחֲפֹר אֶת בְּאֵר הַמַּיִם"

"וְיָצָק יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב עֲבָדֵי אִבְיו אֲבָרָהָם אָבִיו, סְקָמִים פְּלִשְׁתִּים וַיִּמְלֹאם עֵפֶר" (כז, טו). מעשיהם של הפלישתים תמוהים מאד. בדרך כלל אנשים מחפשים מקורות מים, המחווים בסיס יסודי לכל מקום מגורי בני אדם, כאן הפלישתים מקבלים בארות מים מן המוכן והם סותמים אותם! מה ההגיוון הפרשנים מסבירים את המעשה בדרכים שונות.

רש"י מסביר: "מפני שאמרו, תקלה הם לנו מפני הגייסות הבאות עלינו". כלומר, יש למעשה סיבה מעשית, כיוון שהבראות עשויים לשמש את האויבים, לכן כדאי לטותם אותם. הרמב"ן מקשה על רש"י ואומר: "ויהו אינו כן, כי היאך יתנו לו הם רשות והיא אמרו יתקלה הם לנו מפני הגייסות?!"

שאלה נוספת הולכת מן תשובת הרמב"ן לחלק האם, מדוע לא סתמו הפלישתים את הבראות עוד בחיי אברהם? קו מנחה שונה לחלוטין מציע בעל "תולדות יצחק" (לאה דבריו): "יכל הבראות אשר חפרו, הם הנגרים שניירו אברהם, יסתמם פלשתיים, שתורו לאמונה רעה, וַיִּנְשָׁב יִצְחָק וַיַּחֲפֹר, שחור לנירים וקרא להם שמות יהודים, אותם השמות עצמם שקרא להם אביו כשנירים, וזהו שאמר יצחק להם שמותי וגו'". יוצא אפוא, שהבראות הם סמלים, כאשר הנונה האמתית היא לאנשים שניירו על ידי אברהם וחורו לסורם. ניתן להשיג גם על תפיסה זו בשאלה: מדוע נאמר

לכוס של קידוש, ומכאן למד "בית יוסף" (סימן רטא), שלדעת הרמב"ם יש לקיים את הדברים הנילו גם בכוס של קידוש. וכך פסק ה"שולחן ערוך" (רטא, ז): "ימקד על כוס מלא יין שלא יהיה פגום, וטעון כל מה שטעון כוס של ברכת המזון".

נבאר את עשרת התאים הנילו, ונחזיר מראש הדברים המעכבים הם: שטיפה, מלא, וחי והדחה. וכתב האבודרהם (תלכות ברכת המזון), שהם ראשי תיבות "שמחה", וסימן לדבר: "ויין יִשְׁקוּ לֵב אֲנֹשׁ" (תהלים קד, טו).

שטיפה – אומרת הנמרא (שם): "נתנא: הדחה מבמנים ושיטה מבחוף". מבואר, שיש לשטוף את הכוס גם מבחוף ולא רק מבמנים. הטור כתב, שגם מועיל לנגב היטב את הכוס, והביאו ה"שעשנה ברורה" (שם, סי"ק א). לגבי כוס של ברכה, אומר רבנו יונה, שאם לא שתו בכוס זו בשעת האכילה ומצויאין אותו נקי לצורך ברכת המזון, והוא צריך הדחה ושיטה, ועל כן כתב הרב ניסים קרליץ ("חוט שני") ח"ד, פמיה, סי"ק יד), שאם ממקים את הכוס של הקידוש במוצאי שבת ומניחים אותו במקום שמור - אין צריך שוב הדחה לפני הקידוש, וכן כוס של קידוש שהדחה לאחר קידוש הילה - אין צריך להדחה שוב לפני קידוש חיוס.

מהאריה זיל

פינת ההלכה

כוס של ברכה וכוס של קידוש (א)

הנמרא בברכות (טא, ב) אומרת: "אמר רבי יורה אמר רבי אבהו, ואמרו לה במתניתא תנא: עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכה: טעון הדחה, שטיפה, חי, ומלא, עיטור, ועיטוף, נוטלו בשתי ידיו, ונתנו בימין, ומנביתו מן הקרקע טפה, ונתנו עיניו בו, ויש אומרים: אף משגרו במנתה לאנשי ביתו. אמר רבי יוחנן: אנו אין לנו אלא ברכה בלבד - הדחה, שטיפה, חי, ומלא".

הנמרא מביאה עשרה דברים, שיש לעשות בכוס של ברכה. רבי יוחנן סובר, שיש לעשות רק ארבעה. להלכה, ה"שולחן ערוך" (סימן קמ) הביא כמעט את כל העשרה דברים. אך ה"שעשנה ברורה" (שם, סי"ק"ב) כתב בשם הגה"א (שם ז), שרק הארבעה דברים שרבי יוחנן ציין הם המעכבים בדין כוס של ברכה, ושאר הדברים הם רק להיודו מצוות, לכתחילה.

הרמב"ם (תלכות שבת כט, ז) הביא דיינים אלו גם ביחס